

Schol

Schol is één van de meest verkochte vissoorten in Nederland. Voor de Nederlandse vissector is het één van de belangrijkste vissoorten wat betreft aanvoer op de afslagen; ruim 45% van alle vis die in 2009 op onze afslagen aangeboden werd, betrof schol ¹. Nederlandse vissers in de Noordzee bezitten maar liefst meer dan een derde van het Europese vangstquotum voor deze soort ². Het overige scholquotum wordt initieel verdeeld over het Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Noorwegen, België, Duitsland en Frankrijk. Het merendeel van de scholproducten wordt geëxporteerd. Om ervoor te zorgen dat we ook in de toekomst van schol kunnen genieten, worden er diverse maatregelen genomen om het bestand gezond te houden en duurzaam te bevissen. Dit gebeurt zowel op Europees niveau als op nationaal niveau door de vissers zelf.

De schol (*Pleuronectes platessa*) behoort tot de familie van de scholachtigen; een grote platvisfamilie waartoe veel bekende soorten behoren zoals heilbot, bot, schar en tongschar. De schol leeft op de zeebodem waar hij vooral weekdieren en wormen eet. Het is een ovale platvis en gemakkelijk te herkennen aan de heldere orangerode stippen op de bovenzijde. De onderkant van de schol is wit. Deze zeevis kan maximaal 90 centimeter groot worden bij een gewicht van 7 kilo, maar wordt echter zelden groter dan 50 centimeter met een gewicht van 2 à 3 kilo.

De feiten in het kort

- De visserijdruk op het scholbestand in de Noordzee is al een aantal jaren sterk aan het dalen. Dit is mede te danken aan de inspanningen van de visserijsector binnen het meerjarige beheerplan voor schol en tong. De visserijdruk ligt ver onder het niveau dat visserijbiologen als voorzorgsdrempel hebben gesteld, wat betekent dat schol in de Noordzee duurzaam geëxploiteerd wordt ³. Zie figuur 1.
- De grootte van het scholbestand fluctueerde in het verleden sterk, maar is sinds begin jaren '90 stabiel. De laatste jaren is het bestand sterk aan het groeien. De Spawning Stock Biomass (SSB) zit ver boven het voorzorgsniveau waarboven het bestand volgens visserijbiologen gezond is ³. Zie figuur 2.
- De omvang van het scholbestand wordt niet alleen beïnvloed door visserijdruk, maar ook door andere factoren, zoals veranderingen in het voedselaanbod en klimatologische omstandigheden. De visserijdruk is echter de enige factor waar wij invloed op kunnen uitoefenen.
- De visserij op schol en tong is de eerste bodemvisserij in de Noordzee met een beheerplan op basis van het principe van de Maximale Duurzame Oogst (Maximum Sustainable Yield, MSY). De eerste fase is gericht op het bereiken van veilige biologische grenzen. De tweede fase is gericht op vissen volgens het MSY-principe ⁴. Zie figuur 3.

Maatschappelijke discussie

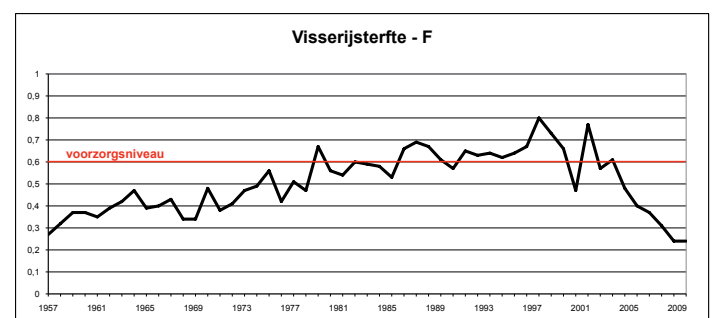
Natuurbelangenorganisaties Wereld Natuur Fonds en Stichting de Noordzee hebben de schol in hun Viswijzer in de rode kolom geplaatst. De boodschap is 'nu liever niet eten', want de vangst is te belastend voor natuur en milieu. Schol die met duurzamere methoden wordt gevangen wordt in de oranje kolom geplaatst, dat wil zeggen 'tweede keus'.

De belangrijkste visserijtechniek, de boomkorvisserij, wordt bekritiseerd omdat deze grote schade zou toebrengen aan het bodemleven. Ook wordt er op gewezen dat veel jonge vis, die niet mag worden aangevoerd, wordt teruggegooid met minimale overlevingskansen.

Inmiddels wordt door steeds meer schepen gebruik gemaakt van vernieuwende vistechieken, met minder bijvangst, minder bodemberoering en minder energieverbruik als resultaat.

Diverse visserijen worden door de natuurbelangenorganisaties positiever beoordeeld, zo ook in hun Viswijzer.

- Schol wordt voornamelijk gevangen in de boomkorvisserij in het centrale gedeelte van de Noordzee met een minimum maaswijdte van 100-120 mm, afhankelijk van het gebied. In de gemengde visserij op tong en schol in de zuidelijke Noordzee worden mazen van 80mm gebruikt ³. Naast de traditionele boomkor wordt veelal gebruik gemaakt van andere technieken zoals twinriggers, fly-shooters (een vorm van seine-visserij), outriggers en nieuwe technieken zoals sum-wing en pulskor.

Figuur 1: historische ontwikkeling visserijdruk schol in de Noordzee. Visserijsterfte zit ver onder het voorzorgsniveau (het niveau waaronder het bestand gezond bevist wordt).

Bron: ICES Advice (2010). Plaice in Subarea IV (North Sea). Kopenhagen

Bijvangst en discards

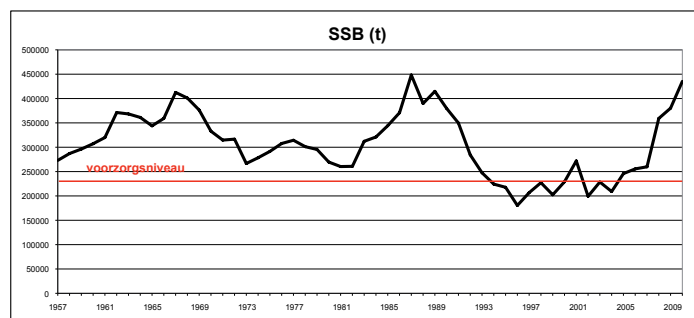
Behalve de doelsoorten waar de visserij zich op richt, vangen vissers ook andere soorten bij. Deze bijvangsten kunnen worden verdeeld in gewenste en ongewenste bijvangst.

Gewenste bijvangsten zijn commercieel interessante soorten die aan wal gebracht mogen worden. Ongewenste bijvangst is vangst die de visser weer overboord zet. Deze zogenaamde discards bestaan uit commerciële soorten waarvoor de visser geen quotum (meer) heeft of die kleiner zijn dan de verplichte minimummaat. Andere discards zijn soorten die commercieel niet interessant zijn en andere organismen zoals bodemdieren.

Discards van schol

Het percentage discards is van vele factoren afhankelijk. Belangrijk zijn de maaswijdte, de vangstechniek, het visgebied, tijd, seizoen etc. Zo komen discards van schol vooral voor in de boomkorvisserij op tong met 80mm mazen in de zuidelijke Noordzee. De 80mm maaswijdte voor tong komt niet overeen met de maaswijdte van 100mm die 'hoort' bij schol waardoor veel ondermaatse schol in de netten terecht komt. Aan de andere kant vindt er weinig tot geen discarding plaats in de gerichte scholvisserij met grote mazen. Er wordt op verschillende manieren onderzoek gedaan naar discards.

Een groep vissers heeft een aantal jaren hun eigen vangsten en discards geregistreerd. Het discardspercentage dat hier uit voortkwam lag voor schol op ongeveer 30% in gewicht ⁵. Het Nederlandse onderzoeksinstituut IMARES bemonstert sinds 2002 tien visreizen per jaar, een klein percentage van de inspanning van de Nederlandse boomkorvloot. Zij registreerden een discardspercentage van meer dan 50% ⁶. Sinds de nieuwe Data Collectie Verordening (2008/949/EG) van kracht is gegaan in 2009 hebben alle EU lidstaten hun bemonsteringsintensiteit drastisch moeten verhogen. IMARES heeft dit gedaan door middel van een self-sampling project waarbij vissers onder een vast protocol meewerken aan de bemonstering.

Figuur 2: historische ontwikkeling scholbestand.

SSB = spawning stock biomass. SSB zit ver boven het voorzorgsniveau (het niveau waarboven het bestand gezond is).

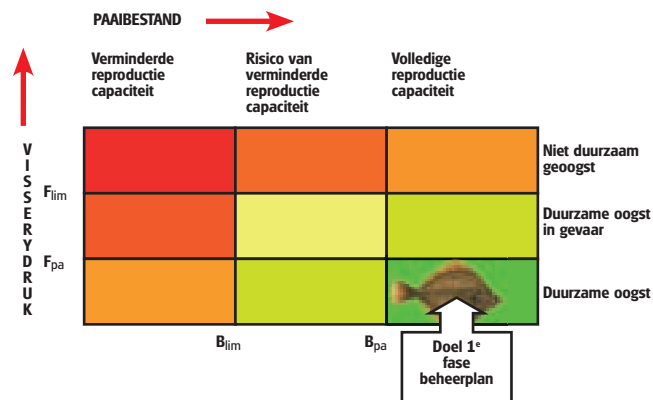
Bron: ICES Advice (2010). Plaice in Subarea IV (North Sea). Kopenhagen

Europese beheermaatregelen

Voor de meeste vissoorten worden in Europees verband maatregelen genomen om het voortbestaan van het bestand veilig te stellen. Dit is ook het geval voor het scholbestand in de Noordzee. De Europese beheermaatregelen bestaan bijvoorbeeld uit quoterijng van de hoeveelheid die mag worden gevangen, begrenzing van de visserijcapaciteit die mag worden ingezet, en minimum aanvoermaten en maaswijdtes. Daarnaast is er voor schol in de Noordzee een aantal specifieke maatregelen genomen:

- Per 1 januari 2008 is een meerjarig beheerplan voor schol- en tong van kracht ⁴. Het plan is gebaseerd op het principe van de Maximale Duurzame Oogst. Dit plan kent twee fases. In de eerste fase wordt elk jaar de visserijdruk 10% verminderd om het bestand binnen veilige biologische grenzen te brengen en daar te houden (zie figuur 3). De maximale vangsthoeveelheid en de visserij-inspanning worden hier op afgestemd. Voor de tweede fase worden doelstellingen ontwikkeld om te vissen volgens het principe van de Maximale Duurzame Oogst.
- Sinds 1989 is een groot vak in het noordelijke deel van de Noordzee verboden vangstgebied voor grote kotters. Het doel van de scholbox is om jonge schol in dit opgroeigebied te beschermen. Uit recent onder-

zoek is gebleken dat het instellen van de scholbox niet heeft geleid tot meer jonge schol. Het is niet duidelijk wat daar de precieze oorzaken van zijn.

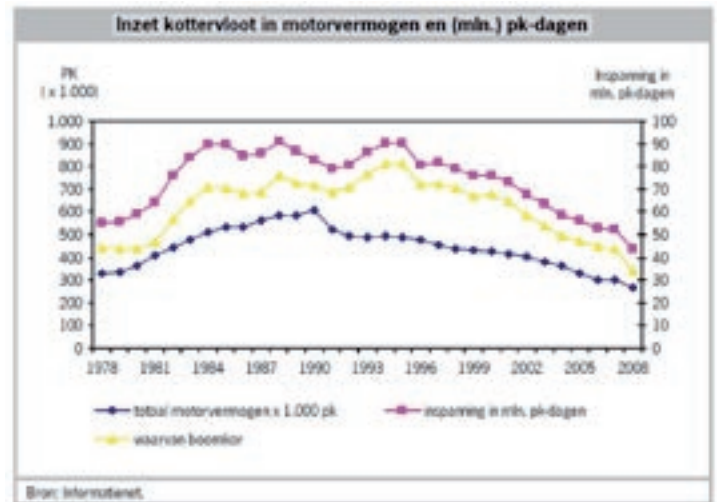
Figuur 3: Actuele status scholbestand in relatie tot doel 1e fase meerjarenbeheerplan.

Beheermaatregelen Nederlandse vissersvloot

In aanvulling op het Europese beheer heeft de Nederlandse platvisvloot op eigen initiatief een aantal maatregelen genomen om het scholbestand te beheren:

- Een goede kennis over de bestanden is de basis voor een goed visserijbeheer. De Nederlandse vloot werkt al jaren actief samen met de visserijonderzoekers om de ontwikkeling van het scholbestand in kaart te brengen. Een deel van de vissersschepen levert in het kader van de nieuwe Data Collectie Verordening gedetailleerde gegevens over vangsten en discards voor het wetenschappelijke bestandsonderzoek.
- De afgelopen jaren is de vangstcapaciteit van de Nederlandse kottenvloot fors afgenomen, ⁷ onder andere door saneringen van een aantal schepen in voorgaande jaren. Zie *figuur 4*.
- Zware motoren zorgen voor meer vangstcapaciteit. Daarom zijn er Europees en nationaal maxima gesteld aan de motorvermogens. De Nederlandse vloot heeft alle kotters verzegeld op het toegestane motorvermogen.
- Er is onderzoek gedaan naar het verhogen van de Europese minimum maaswijdte van 80mm naar 90mm in de tongvisserij. Dit bleek niet te leiden tot minder scholdiscards, maar wel tot grote vangstverliezen van tong, de belangrijkste soort in deze visserij ⁸.
- De visserij werkt actief aan alternatieve vismethoden. Vermindering van ongewenste bijvangsten, vermindering van bodemberoering en brandstofbesparing staan hierin centraal. Voorbeelden zijn de pulskor, een aangepast boomkortuig waarbij de wekkerkettingen om de vis te wekken vervangen zijn door elektrische prikkeltjes, en de sum-wing, een geheel zwevend boomkortuig. Een combinatie van beide technieken in de zogenoemde PulsWing is in ontwikkeling en laat inmiddels veelbelovende resultaten zien.

Figuur 4: Historische ontwikkeling capaciteit en inspanning Nederlandse kottenvloot.

Bron: *Visserij in cijfers 2009, LEI, C. Taal et al*

Export

Het merendeel van de schol en de scholproducten wordt geëxporteerd. Italië is de belangrijkste afnemer, gevolgd door Duitsland en Groot-Brittannië. Nederland is in Europa een van de grootste exporteurs van platvis. In Italië is 89% van de schol die op de markt komt uit Nederland afkomstig. Duitsland is met ruim 71% een goede tweede (bron: Eurostat). Zie tabel 1 voor een overzicht van de belangrijkste bestemmingen van Nederlandse schol (vers en diepvries). Voor een overzicht van de ontwikkeling van export van diepgevroren scholfilet zie tabel 2.

Tabel 1: Belangrijkste bestemmingen Nederlandse schol (vers en diepvries) in tonnen

	2007	2008	2009
Italië	7.488	8.160	8.046
Duitsland	3.877	3.534	3.607
Groot-Brittannië	2.356	1.216	542
België	830	711	849

Bron: Eurostat

Verwerking van schol

De platvisindustrie bestaat overwegend uit bedrijven die gespecialiseerd zijn in de verwerking en afzet van platvis uit de Noordzee. De meeste bedrijven kopen verse grondstoffen in op de Nederlandse afslag. Daarna vindt bewerking plaats – dit gebeurt veelal binnen het eigen bedrijf – zoals fileren, paneren en diepvriezen. Diepgevroren en verse tong- en scholproducten nemen het grootste gedeelte van de sectoromzet voor hun rekening. De afzet is vooral gericht op markten in andere EU-landen als Italië, Duitsland, België, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Spanje. Bij het grootste deel van de bedrijven zijn verwerking- en groothandelsactiviteiten volledig geïntegreerd. Op enkele fileerbedrijven na zijn alle bedrijven actief op de exportmarkt. De producten in consumentenverpakking bestaan voor het grootste gedeelte uit diepvriesproducten.

De totale aanvoer van schol op de Nederlandse afslagen was in 2009 ongeveer 39.000 ton, waarvan 22.000 ton door Nederlandse schepen werd binnengebracht en 17.000 ton door buitenlandse schepen (zie tabel 3). De totale aanvoer van schol was in 2009 ongeveer 34% lager dan in 2000 (59.000 ton).

Tabel 2: Ontwikkeling export van diepgevroren scholfilet

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Index	100	97	103	107	100	101	97	80	76	70

Bron: Eurostat - Comext

Tabel 3: Aanvoer en invoer van schol in 2009

	Aanvoergewicht in ton
Nederlandse afslagen	39.000
- binnenlandse schepen	22.000
- buitenlandse schepen	17.000
Invoer (hele producten)	7.000
Totaal beschikbaar	46.000

Bron: door LEI berekend uit cijfers Nederlandse afslagen, Eurostat

MEER WETEN?

Wie meer wil weten over de ontwikkelingen en beheer van het bestand Noordzeeschol en/of de maatregelen die de Nederlandse vissector neemt, verwijzen wij naar www.pvis.nl waar meer informatie beschikbaar is.

Commissie Verantwoorde Vis

Postbus 72
2280 AB Rijswijk
Nederland
www.pvis.nl

telefoon: +31(0)70 336 96 00
fax: +31(0)70 399 94 26
e-mail: info@pvis.nl

Referenties

1. Gegevens aanvoer verse vis op Nederlandse afslagen, Pvis 2009
2. Europese Gemeenschap (2010). Verordening (EG) Nr. 219/2010 van de Raad van 15 maart 2010 tot wijziging van de bij Verordening (EU) nr. 53/2010 vastgestelde vangstmogelijkheden voor bepaalde visbestanden, als gevolg van de sluiting van de voor 2010 geldende bilaterale visserijovereenkomsten met Noorwegen en de Faeröer
3. ICES Advice (2010). Plaice in Subarea IV (North Sea). Kopenhagen
4. Europese Gemeenschap (2007). Verordening (EG) Nr. 676/2007 van de Raad van 11 juni 2007 tot vaststelling van een beheersplan voor de bevising van de schol- en tongbestanden in de Noordzee. Brussel: EG.
5. Dekker, W. & Keeken, O. van (2006). Bemonstering van scholdiscards door de visserijsector in 2004 en 2005. IJmuiden, IMARES.
6. A.T.M. van Helmond & H.J.M. van Overzee (2010). Discard sampling of the Dutch beam trawl fleet in 2008. Rapport CVO 10.001, IJmuiden, IMARES Rijnsdorp, A.D., G.J. Piet, F.
7. Visserij in cijfers 2009, LEI, C. Taal et al
8. Quijrijs, F. & N. Hintzen (2007). Effect van de maaswijdte op de vangstamenstelling in de boomkvisserij. Rapport C122/07. IJmuiden. IMARES.